

Bruxelles, 13 iunie 2025
(OR. en)

10274/25
ADD 8

**Dosar interinstituțional:
2025/0163(NLE)**

**AELE 52
CH 18
MI 395
ESPACE 47**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	13 iunie 2025
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2025) 308 final - Annex 8
Subiect:	ANEXĂ la Propunerea de decizie a Consiliului privind semnarea, în numele Uniunii Europene, a unui pachet amplu de acorduri în vederea consolidării, a aprofundării și a extinderii relațiilor bilaterale cu Confederația Elvețiană și aplicarea cu titlu provizoriu a Acordului privind clauzele și condițiile de participare a Confederației Elvețiene la Agenția Uniunii Europene pentru Programul spațial

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2025) 308 final - Annex 9.

Anexă: COM(2025) 308 final - Annex 9

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 13.6.2025
COM(2025) 308 final

ANNEX 8

ANEXĂ

la

Propunerea de decizie a Consiliului

privind semnarea, în numele Uniunii Europene, a unui pachet amplu de acorduri în vederea consolidării, a aprofundării și a extinderii relațiilor bilaterale cu Confederația Elvețiană și aplicarea cu titlu provizoriu a Acordului privind clauzele și condițiile de participare a Confederației Elvețiene la Agenția Uniunii Europene pentru Programul spațial

ACORD
ÎNTRE UNIUNEA EUROPEANĂ
ȘI CONFEDERAȚIA ELVEȚIANĂ
PRIVIND CONTRIBUȚIA FINANCIARĂ REGULATĂ A ELVEȚIEI
LA REDUCEREA DISPARITĂȚILOR
ECONOMICE ȘI SOCIALE
DIN UNIUNEA EUROPEANĂ

UNIUNEA EUROPEANĂ, denumită în continuare „Uniunea”,

și

CONFEDERAȚIA ELVEȚIANĂ, denumită în continuare „Elveția”,

denumite în continuare „părțile contractante”,

AVÂND ÎN VEDERE legăturile strânse dintre părțile contractante,

AVÂND ÎN VEDERE pachetul bilateral amplu dintre părțile contractante, care vizează stabilizarea și dezvoltarea relațiilor lor bilaterale, inclusiv participarea Elveției la piața internă,

AVÂND ÎN VEDERE, în acest context, importanța acțiunilor care contribuie la reducerea disparităților economice și sociale din Uniune, care ar trebui să urmărească încurajarea consolidării continue și echilibrate a relațiilor economice și sociale dintre Uniune și statele sale membre și Elveția, răspunzând în același timp provocărilor comune importante,

AVÂND ÎN VEDERE că această cooperare între Elveția și statele partenere în contextul contribuției financiare regulate a Elveției se bazează pe valori comune, pe principiile bunei guvernante și pe un angajament comun în favoarea toleranței zero față de corupție și este orientată în funcție de acestea,

CONVIN DUPĂ CUM URMEAZĂ:

PARTEA I

DISPOZIȚII GENERALE

ARTICOLUL 1

Obiective

În contextul pachetului bilateral amplu de acorduri, părțile contractante împărtășesc obiectivul general de a contribui la reducerea disparităților economice și sociale din Uniune.

În consecință, contribuția financiară regulată a Elveției urmărește să încurajeze consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor economice și sociale dintre Uniune și statele sale membre și Elveția, răspunzând în același timp provocărilor comune importante.

ARTICOLUL 2

Obiect

(1) Prezentul acord stabilește temeiul contribuției financiare regulate a Elveției la obiectivele prevăzute la articolul 1.

(2) Contribuția financiară regulată a Elveției completează măsurile Uniunii și ale statelor sale membre în domeniul coeziunii și răspunsul acestora la provocări comune importante.

ARTICOLUL 3

Definiții

În sensul prezentului acord, se aplică următoarele definiții:

(a) „Lista acordurilor” înseamnă următoarele acorduri:

- (i) Acordul dintre Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999;
- (ii) Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999;
- (iii) Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul feroviar și rutier de mărfuri și călători, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999;
- (iv) Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind schimburile comerciale cu produse agricole, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999;
- (v) Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind recunoașterea reciprocă în materie de evaluare a conformității, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999;

- (vi) Acordul dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind participarea Confederației Elvețiene la programele Uniunii, încheiat la [...] la data de [...];
 - (vii) Acordul dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind clauzele și condițiile de participare a Confederației Elvețiene la Agenția Uniunii Europene pentru Programul spațial, încheiat la [...] la data de [...];
 - (viii) Acordul dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind energia electrică, încheiat la [...] la data de [...];
 - (ix) Acordul dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind sănătatea, încheiat la [...] la data de [...] și
 - (x) Protocolul la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind schimburile comerciale cu produse agricole de instituire a unui spațiu comun de siguranță alimentară, încheiat la [...] la data de [...];
- (b) „perioadă de contribuție” înseamnă intervalul de timp căruia îi este atribuită o anumită contribuție financiară a Elveției;
- (c) „perioadă de execuție” înseamnă intervalul de timp în care trebuie executată o anumită contribuție financiară a Elveției și în care trebuie plătite fondurile; fiecare perioadă de execuție durează cel puțin zece ani;
- (d) „stat partener” înseamnă un stat membru al Uniunii care beneficiază de contribuția financiară regulată a Elveției într-o anumită perioadă de contribuție;

- (e) „state partenere în domeniul coeziunii” înseamnă state membre ale Uniunii al căror venit național brut (denumit în continuare „VNB”) pe cap de locuitor, măsurat în standardul puterii de cumpărare, este mai mic de 90 % din media VNB-ului pe cap de locuitor al Uniunii exprimat în standardul puterii de cumpărare pentru aceeași perioadă de referință. Perioada de referință pentru date care urmează să fie utilizată este aceeași cu cea utilizată pentru a stabili eligibilitatea statelor membre ale Uniunii în cadrul Fondului de coeziune al Uniunii în vigoare la data de începere a perioadei de contribuție relevante;
- (f) „măsură de sprijin” înseamnă un program sau un proiect desfășurat cu sprijinul unei anumite contribuții financiare a Elveției.

ARTICOLUL 4

Cadrul de reglementare a contribuției financiare regulate a Elveției

- (1) Contribuția financiară regulată a Elveției este structurată pe baza unor perioade de contribuție consecutive.

Fiecare perioadă de contribuție începe la doi ani de la începutul perioadei vizate de cadrul financiar multianual al Uniunii (denumit în continuare „CFM”). Aceasta se derulează pe o perioadă egală cu numărul de ani acoperiți de CFM-ul la care se referă.

- (2) Pentru fiecare perioadă de contribuție, se aplică următoarele dispoziții:
 - (a) Elveția se angajează să furnizeze o contribuție financiară stabilită pe baza anexei I.

- (b) În vederea îndeplinirii angajamentului asumat în temeiul literei (a), părțile contractante încheie un memorandum de înțelegere fără caracter obligatoriu din punct de vedere juridic (denumit în continuare „memorandumul de înțelegere”) cel târziu cu 12 luni înainte de încheierea perioadei de contribuție în curs.

Comitetul mixt începe discuțiile în acest sens cel târziu cu 36 de luni înainte de încheierea perioadei de contribuție respective.

Fiecare memorandum de înțelegere precizează următoarele elemente:

- (i) cuantumul respectivei contribuții financiare a Elveției, stabilit pe baza punctului 1 din anexa I;
- (ii) alocările de fonduri specifice fiecărei țări în domeniul coeziunii în temeiul apendicelui 2 la anexa I;
- (iii) domeniile tematice pentru contribuția financiară specifică a Elveției în domeniul coeziunii;
- (iv) în cazul în care se prevede ca o cotă dintr-o anumită contribuție financiară a Elveției să răspundă altor provocări comune importante, provocările comune importante identificate, domeniile tematice corespunzătoare acestora, criteriile de selecție a statelor partenere afectate de provocările comune identificate și defalcarea fondurilor între cele alocate domeniului coeziunii și cele alocate provocărilor comune identificate, în conformitate cu punctul 2 din anexa I;

- (v) o descriere generală a conținutului preconizat al acordurilor specifice fiecărei țări dintre Elveția și statele partenere (denumite în continuare „acorduri specifice fiecărei țări”);
 - (vi) durata perioadei de execuție în conformitate cu articolul 3 litera (c).
- (c) În cazul în care memorandumul de înțelegere nu este încheiat în intervalul de timp menționat la litera (b) prima teză, se aplică articolul 16. În cazul în care litigiul este înaintat instanței de arbitraj în conformitate cu articolul 16 alineatul (2), instanța de arbitraj verifică dacă părțile contractante au acționat cu bună-credință în cursul discuțiilor menționate la litera (b) în vederea îndeplinirii angajamentului asumat în temeiul literei (a).

ARTICOLUL 5

Acorduri specifice fiecărei țări și măsuri de sprijin suplimentare

- (1) În conformitate cu articolul 4 alineatul (2) litera (a) și cu partea a II-a și în concordanță cu elementele prevăzute în memorandumul de înțelegere, Elveția încheie acorduri specifice fiecărei țări cu statele partenere și, dacă este cazul, elaborează măsuri de sprijin suplimentare aflate în gestiunea sa sau sub formă de contribuții la instrumente de finanțare relevante.
- (2) Acordurile specifice fiecărei țări iau în considerare politicile Uniunii și cadrele strategice naționale pentru investițiile din cadrul politicii de coeziune a Uniunii aprobate de Comisia Europeană (denumită în continuare „Comisia”).

(3) Acordurile specifice fiecărei țări stabilesc, în special: distribuirea fondurilor între domeniile tematice, măsurile de sprijin, structurile de gestionare și control, condițiile aplicabile și autoritățile competente din statul partener în cauză. Acestea includ și norme specifice privind procedura și măsurile menționate la articolul 13 alineatul (5).

(4) Pentru fiecare perioadă de contribuție, alocările specifice fiecărei țări în domeniul coeziunii sunt angajate în mod oficial față de statele partenere la încheierea acordurilor corespunzătoare specifice fiecărei țări în termen de cel mult doi ani de la începutul perioadei de contribuție la care se referă.

(5) În cazul în care se prevede ca o cotă dintr-o anumită contribuție financiară a Elveției să răspundă altor provocări comune importante, alocările specifice fiecărei țări în domeniul provocărilor comune identificate sunt angajate în mod oficial față de statele partenere la încheierea acordurilor corespunzătoare specifice fiecărei țări în termen de cel mult cinci ani de la începutul perioadei de contribuție la care se referă.

(6) În cazul în care acordurile specifice fiecărei țări menționate la alineatele (4) și (5) nu sunt încheiate în intervalele de timp menționate la alineatele respective, se aplică articolul 16.

În cazul în care litigiul este supus instanței de arbitraj în conformitate cu articolul 16 alineatul (2), instanța de arbitraj verifică dacă Elveția și statul partener în cauză au acționat cu bună-credință în cursul negocierii respectivului acord specific fiecărei țări.

(7) Fondurile aferente unei anumite contribuții financiare a Elveției pot fi utilizate numai până la sfârșitul respectivei perioade de execuție.

ARTICOLUL 6

Comunicarea dintre Elveția și Comisie

- (1) Elveția informează Comisia cu privire la acordurile specifice fiecărei țări menționate la articolul 5 alineatul (1) în termen de o lună de la publicarea acestora în Culegerea oficială de legi federale ale Elveției.
- (2) Elveția și Comisia comunică între ele la nivel tehnic, anual sau ori de câte ori este necesar, în legătură cu execuția contribuției financiare regulate a Elveției.

ARTICOLUL 7

Rate de cofinanțare

În ceea ce privește măsurile de sprijin pentru a căror punere în aplicare sunt responsabile statele partenere, ratele de cofinanțare ale Elveției pentru contribuția sa financiară regulată sunt aceleași cu ratele de cofinanțare ale Uniunii prevăzute în instrumentele politicii de coeziune a Uniunii și în alte instrumente relevante, cu excepția cazului în care Elveția și statul partener în cauză convin altfel.

ARTICOLUL 8

Ajutoare de stat și achiziții publice

Punerea în aplicare a măsurilor de sprijin trebuie să respecte normele aplicabile privind ajutoarele de stat și achizițiile publice.

ARTICOLUL 9

Răspundere

Responsabilitatea Elveției este limitată la furnizarea de fonduri în conformitate cu acordurile specifice fiecărei țări și cu măsurile de sprijin suplimentare. În consecință, Elveția nu își asumă nicio răspundere față de terți.

ARTICOLUL 10

Modificări ale componenței Uniunii

(1) În cazul unei modificări a componenței Uniunii care implică un stat al cărui VNB pe cap de locuitor măsurat în standardul puterii de cumpărare este mai mic de 90 % din media VNB-ului pe cap de locuitor al Uniunii în standardul puterii de cumpărare, contribuția financiară a Elveției se ajustează proporțional de la data la care intră în vigoare respectiva modificare a componenței.

Perioada de referință pentru date care urmează să fie utilizată este aceeași cu cea utilizată pentru Fondul de coeziune al Uniunii în vigoare la data de începere a perioadei de contribuție respective sau, dacă aceasta nu este disponibilă, cea mai recentă perioadă de trei ani pentru care sunt disponibile date.

(2) Cuantumul ajustării menționate la alineatul (1) este stabilit de părțile contractante.

PARTEA a II-a

EXECUȚIA ȘI GESTIONAREA FONDURILOR

ARTICOLUL 11

Valori comune

Execuția contribuției financiare regulate a Elveției se bazează pe valorile comune ale respectării drepturilor omului, democrației, statului de drept, demnității umane și egalității.

ARTICOLUL 12

Gestionarea contribuției financiare regulate a Elveției

(1) Elveția este responsabilă de gestionarea generală a contribuției sale financiare regulate.

(2) Costurile de gestionare ale Elveției sunt acoperite din cuantumul total al unei anumite contribuții financiare, stabilit în memorandumul de înțelegere menționat la articolul 4 alineatul (2) litera (b).

ARTICOLUL 13

Principii de punere în aplicare

- (1) Acordurile specifice fiecărei țări se negociază și se pun în aplicare în spiritul unui parteneriat bazat pe egalitate între statele partenere și Elveția.
- (2) Responsabilitatea pentru punerea în aplicare a măsurilor de sprijin convenite le revine statelor partenere, care prevăd sisteme corespunzătoare de gestionare și control pentru a asigura punerea în aplicare corectă și buna gestionare.
- (3) Fără a aduce atingere alineatului (2), responsabilitatea pentru măsurile de sprijin puse în aplicare în mod direct de Elveția îi revine Elveției, care prevede sisteme corespunzătoare de gestionare și control pentru a asigura punerea în aplicare corectă și buna gestionare.
- (4) Punerea în aplicare a măsurilor de sprijin respectă valorile comune menționate la articolul 11 și principiile bunei guvernante și bunei gestiuni financiare și asigură transparența, nediscriminarea, eficiența și responsabilitatea.

Aceasta se bazează pe angajamentul comun al Elveției și al statelor partenere de a combate toate formele de corupție în execuția contribuției financiare a Elveției și prevede măsuri și proceduri eficace pentru prevenirea, identificarea și combaterea oricăror acte care pun în pericol utilizarea corespunzătoare a fondurilor, ținând seama de riscurile identificate.

(5) În cazul încălcării unei obligații prevăzute la alineatul (4) care afectează sau riscă să afecteze punerea în aplicare corectă a unei măsuri de sprijin specifice, în urma unei evaluări și a unei proceduri care garantează dreptul efectiv al statului partener de a fi audiat, Elveția poate să ia măsuri adecvate, proporționale și eficace cu privire la măsura de sprijin specifică în cauză.

(6) Elveția poate efectua controale în conformitate cu propriile cerințe interne. Statele partenere oferă toată asistența, toate informațiile și întreaga documentație necesare în acest scop.

(7) Atunci când efectuează audituri, autoritățile de audit elvețiene țin seama în mod corespunzător de principiul auditului unic și de principiul proporționalității în ceea ce privește nivelul de risc, pentru a evita duplicarea auditurilor și a verificărilor de gestiune ale acelorași cheltuieli, urmărind obiectivul reducerii la minimum a costului verificărilor de gestiune și al auditurilor, precum și a sarcinii administrative pentru beneficiari.

PARTEA a III-a

DISPOZIȚII INSTITUȚIONALE

ARTICOLUL 14

Comitetul mixt

(1) Prin prezentul acord se instituie un comitet mixt.

Comitetul mixt este constituit din reprezentanți ai părților contractante.

- (2) Comitetul mixt este coprezidat de un reprezentant al Uniunii și de un reprezentant al Elveției.
- (3) Comitetul mixt:
 - (a) asigură buna funcționare și administrarea și aplicarea eficace a prezentului acord;
 - (b) asigură un forum de consultare reciprocă și de schimb continuu de informații între părțile contractante, în special în vederea găsirii unei soluții în cazul oricărei dificultăți de interpretare sau de aplicare a prezentului acord în conformitate cu articolul 16;
 - (c) adresează recomandări părților contractante cu privire la aspecte care țin de prezentul acord;
 - (d) adoptă decizii în cazurile prevăzute de prezentul acord și
 - (e) exercită orice altă competență care îi este conferită prin prezentul acord.
- (4) Comitetul mixt hotărăște prin consens. Deciziile sunt obligatorii pentru părțile contractante, care iau toate măsurile necesare pentru a le pune în aplicare.
- (5) Comitetul mixt se reunește cel puțin o dată pe an, alternativ la Bruxelles și Berna, cu excepția cazului în care copreședinții decid altfel. Acesta se reunește, de asemenea, la cererea oricăreia dintre părțile contractante. Copreședinții pot conveni ca o reuniune a Comitetului mixt să aibă loc prin videoconferință sau teleconferință.

- (6) Comitetul mixt își adoptă regulamentul de procedură în cadrul primei sale ședințe.
- (7) Comitetul mixt poate hotărî înființarea oricărui grup de lucru sau grup de experți care l-ar putea asista în îndeplinirea atribuțiilor sale.

ARTICOLUL 15

Principiul exclusivității

Pentru soluționarea unui litigiu referitor la interpretarea sau aplicarea acordului, părțile contractante se angajează să nu aplice nicio altă metodă de soluționare în afara celor prevăzute în prezentul acord.

ARTICOLUL 16

Procedura în cazul unei dificultăți de interpretare sau de aplicare

- (1) În cazul unei dificultăți de interpretare sau de aplicare a acordului, părțile contractante se consultă între ele în cadrul Comitetului mixt pentru a găsi o soluție reciproc acceptabilă. În acest scop, se pun la dispoziția Comitetului mixt toate informațiile utile pentru a-i permite să efectueze o examinare detaliată a situației. Comitetul mixt examinează toate posibilitățile care permit menținerea bunei funcționări a acordului.

(2) În cazul în care Comitetul mixt nu este în măsură să găsească o soluție în legătură cu dificultatea menționată la alineatul (1) în termen de trei luni de la data la care a fost sesizat cu privire la aceasta, oricare dintre părțile contractante poate solicita unei instanțe de arbitraj să soluționeze litigiul în conformitate cu normele prevăzute în Protocolul privind instanța de arbitraj (denumit în continuare „protocol”).

(3) Atunci când soluționează un litigiu între părțile contractante în temeiul prezentului acord, instanța de arbitraj are competența de a interpreta prezentul acord. Pentru a stabili coerența unei măsuri cu prezentul acord, instanța de arbitraj poate lua în considerare, după caz, legislația fiecărei părți contractante, alta decât prezentul acord, ca element de fapt. Procedând astfel, instanța de arbitraj urmează interpretarea predominantă dată legislației fiecărei părți contractante, alta decât prezentul acord, de către instanțele și autoritățile părții contractante respective, precum și, după caz, de către organismele internaționale de soluționare a litigiilor care au competență. Orice sens dat de instanța de arbitraj legislației unei părți contractante, alta decât prezentul acord, nu este obligatoriu pentru instanțele judecătorești sau autoritățile părții contractante respective.

(4) Instanța de arbitraj nu are competență în litigiile legate de punerea în aplicare a acordurilor specifice fiecărei țări.

(5) Fiecare parte contractantă ia toate măsurile necesare pentru a se conforma cu bună-credință hotărârii instanței de arbitraj.

Partea contractantă în legătură cu care instanța de arbitraj a constatat că nu a respectat acordul informează cealaltă parte contractantă, prin intermediul Comitetului mixt, cu privire la măsurile pe care le-a luat pentru a se conforma hotărârii instanței de arbitraj.

ARTICOLUL 17

Măsuri compensatorii

- (1) În cazul în care partea contractantă în legătură cu care instanța de arbitraj a constatat că nu a respectat acordul nu informează cealaltă parte contractantă, într-un termen rezonabil stabilit în conformitate cu articolul IV.2 alineatul (6) din protocol, cu privire la măsurile pe care le-a luat pentru a se conforma hotărârii instanței de arbitraj sau în cazul în care cealaltă parte contractantă consideră că măsurile comunicate nu sunt conforme cu hotărârea instanței de arbitraj, această din urmă parte contractantă poate adopta măsuri compensatorii proporționale în cadrul acordului sau al oricărui acord care face parte din lista de acorduri definită la articolul 3 litera (a) (măsuri denumite în continuare „măsurile compensatorii”) pentru a remedia un potențial dezechilibru. Aceasta notifică măsurile compensatorii părții contractante care, potrivit constatării instanței de arbitraj, nu a respectat acordul, iar notificarea oferă precizări cu privire la aceste măsuri. Măsurile compensatorii respective intră în vigoare la trei luni de la data notificării.
- (2) În cazul în care, în termen de o lună de la data notificării măsurilor compensatorii avute în vedere, Comitetul mixt nu a luat o decizie de suspendare, de modificare sau de anulare a măsurilor compensatorii respective, oricare dintre părțile contractante poate supune arbitrajului chestiunea proporționalității măsurilor compensatorii respective, în conformitate cu protocolul.
- (3) Instanța de arbitraj se pronunță în termenele prevăzute la articolul III.8 alineatul (4) din protocol.
- (4) Măsurile compensatorii nu au efect retroactiv. În special, se mențin drepturile și obligațiile deja dobândite de persoanele fizice și operatorii economici înainte ca măsurile compensatorii să intre în vigoare.

PARTEA a IV-a

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 18

Prima contribuție financiară a Elveției în temeiul prezentului acord și angajamentul financiar suplimentar unic

- (1) Elveția se angajează să furnizeze prima sa contribuție financiară prevăzută de prezentul acord (denumită în continuare „prima contribuție financiară”) de la 1 ianuarie 2030 la 31 decembrie 2036 în conformitate cu anexa II și un angajament financiar suplimentar unic pentru perioada cuprinsă între sfârșitul anului 2024 și sfârșitul anului 2029, în conformitate cu anexa III.
- (2) În măsura în care elementele primei contribuții financiare nu sunt stabilite în anexa II, părțile contractante încheie un memorandum de înțelegere fără caracter obligatoriu din punct de vedere juridic pentru a îndeplini angajamentul asumat la alineatul (1) în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a prezentului acord. În acest scop, Comitetul mixt inițiază discuții în acest sens imediat după data intrării în vigoare a prezentului acord.
- (3) În măsura în care elementele angajamentului financiar suplimentar unic nu sunt stabilite în anexa III, părțile contractante încheie un memorandum de înțelegere fără caracter obligatoriu din punct de vedere juridic pentru a îndeplini angajamentul asumat la alineatul (1) în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a prezentului acord. În acest scop, Comitetul mixt inițiază discuții în acest sens imediat după data intrării în vigoare a prezentului acord.

(4) Alocările specifice fiecărei țări aferente primei contribuții financiare în domeniul coeziunii și angajamentul financiar suplimentar unic sunt angajate în mod oficial față de statele partenere la încheierea acordurilor specifice corespunzătoare fiecărei țări în termen de cel mult trei ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

(5) Alocările specifice fiecărei țări aferente primei contribuții financiare în domeniul migrației sunt angajate în mod oficial față de statele partenere la încheierea acordurilor specifice corespunzătoare fiecărei țări în termen de cel mult cinci ani de la începutul perioadei de contribuție.

(6) În cazul în care memorandumurile de înțelegere menționate la alineatele (2) și (3) nu sunt încheiate în intervalul de timp menționat la alineatele respective, se aplică *mutatis mutandis* articolul 4 alineatul (2) litera (c).

(7) În cazul în care acordurile specifice fiecărei țări menționate la alineatele (4) și (5) nu sunt încheiate în termenele menționate la alineatele respective, se aplică *mutatis mutandis* articolul 5 alineatul (6).

ARTICOLUL 19

Protocol, anexe și apendice

Protocolul, anexele și apendicele la prezentul acord fac parte integrantă din acesta.

ARTICOLUL 20

Intrare în vigoare

- (1) Prezentul acord se ratifică sau se aprobă de către părțile contractante în conformitate cu procedurile proprii ale acestora. Fiecare parte contractantă notifică celeilalte părți finalizarea procedurilor interne necesare pentru intrarea în vigoare a prezentului acord.
- (2) Prezentul acord intră în vigoare în prima zi a celei de a doua luni de la ultima notificare cu privire la instrumentele următoare:
 - (a) Protocolul instituțional la Acordul dintre Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor;
 - (b) Protocolul de modificare a Acordului dintre Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor;
 - (c) Protocolul instituțional la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian;
 - (d) Protocolul de modificare a Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian;

- (e) Protocolul privind ajutoarele de stat la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian;
- (f) Protocolul instituțional la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul feroviar și rutier de mărfuri și călători;
- (g) Protocolul de modificare a Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul feroviar și rutier de mărfuri și călători;
- (h) Protocolul privind ajutoarele de stat la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul feroviar și rutier de mărfuri și călători;
- (i) Protocolul de modificare a Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind schimburile comerciale cu produse agricole;
- (j) Protocolul instituțional la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind recunoașterea reciprocă în materie de evaluare a conformității;
- (k) Protocolul de modificare a Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind recunoașterea reciprocă în materie de evaluare a conformității;
- (l) Acordul dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind participarea Confederației Elvețiene la programele Uniunii;

- (m) Acordul dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind clauzele și condițiile de participare a Confederației Elvețiene la Agenția Uniunii Europene pentru Programul spațial.

ARTICOLUL 21

Denunțare

Fiecare parte contractantă poate denunța prezentul acord prin notificarea celeilalte părți contractante. Acordul încetează să se mai aplice la șase luni de la primirea notificării.

Încheiat la [...], la data de [...], în dublu exemplar, în limbile bulgară, cehă, croată, daneză, engleză, estonă, finlandeză, franceză, germană, greacă, irlandeză, italiană, letonă, lituaniană, maghiară, malteză, neerlandeză, polonă, portugheză, română, slovacă, slovenă, spaniolă și suedeză, fiecare text fiind în egală măsură autentic.

DREPT CARE, subsemnații, autorizați în mod corespunzător în acest sens, au semnat prezentul acord.

[Semnătură (formula următoare, în toate cele 24 de limbi ale UE: „Pentru Uniunea Europeană” și „Pentru Confederația Elvețiană”)]

ELEMENTE PENTRU
CONTRIBUȚIA FINANCIARĂ REGULATĂ A ELVEȚIEI
MENȚIONATĂ LA ARTICOLUL 4 ALINEATUL (2) LITERA (a)
PENTRU PERIOADELE DE CONTRIBUȚIE ULTERIOARE

1. Cuantumul contribuției financiare a Elveției pentru o anumită perioadă de contribuție se stabilește pe baza următoarelor elemente:
 - (a) cuantumul contribuției financiare a Elveției pentru perioada de contribuție anterioară, ajustat *pro rata temporis* la durata perioadei de contribuție în cauză, incluzând, după caz, ajustarea în conformitate cu articolul 10, ajustată *pro rata temporis* la durata perioadei de contribuție în cauză;
 - (b) o majorare sau o reducere a cuantumului care rezultă din aplicarea literei (a) în conformitate cu metoda prevăzută în apendicele 1, pe baza următorilor factori:
 - (i) inflația din Elveția, măsurată prin indicele armonizat al prețurilor de consum (denumit în continuare „IAPC”) din Elveția și
 - (ii) un factor de ajustare care să abordeze orice divergență dintre inflația din Elveția și inflația suportată în statele partenere, în măsura în care aceasta nu este compensată de evoluția cursului de schimb, pentru a menține puterea de cumpărare a contribuției financiare regulate a Elveției;

- (c) o majorare sau o reducere a cuantumului stabilit pe baza literelor (a) și (b), din considerente politice. Această majorare sau reducere nu depășește 10 % din cuantumul stabilit pe baza literelor (a) și (b).
2. Cota din contribuția financiară a Elveției aferentă unei anumite perioade de contribuție dedicată domeniului coeziunii este de cel puțin 90 % din cuantumul stabilit în conformitate cu alineatul (1).
3. Cota din contribuția financiară a Elveției pentru o anumită perioadă de contribuție în domeniul coeziunii atribuită acordurilor specifice fiecărei țări este de cel puțin 90 % din cuantumul contribuției financiare a Elveției dedicate domeniului respectiv, stabilit în conformitate cu alineatul (2).
4. Cuantumul atribuit acordurilor specifice fiecărei țări în domeniul coeziunii se alocă statelor partenere în conformitate cu cheia de repartizare prevăzută în apendicele 2.

METODĂ
DE STABILIRE A AJUSTĂRII
MENȚIONATE LA PUNCTUL 1 LITERA (b) DIN ANEXA I

Majorarea sau reducerea menționată la punctul 1 litera (b) din anexa I se calculează în conformitate cu următoarea metodă:

1. Quantumul care rezultă din aplicarea punctului 1 litera (a) din anexa I se înmulțește cu factorul de indexare menționat la punctul 2 din prezentul apendice.
2. Factorul de indexare este produsul dintre:
 - (a) inflația din Elveția, măsurată prin IAPC din Elveția, dintre ultimul an, pentru care calculul se efectuează ca medie aritmetică a ultimelor 12 luni disponibile la data calculului, și primul an al perioadei de contribuție anterioare, pentru care calculul se efectuează ca media aritmetică pe 12 luni a anului calendaristic respectiv și
 - (b) un factor de ajustare, măsurat prin raportul dintre cursul de schimb real față de Elveția al grupului de state partenere în domeniul coeziunii din perioada de contribuție anterioară dintre ultimul an și primul an al perioadei de contribuție anterioare, reflectând aprecierea sau deprecierea reală cu care s-a confruntat grupul respectiv în cursul perioadei respective.

În scopul calculării factorului de indexare, se aplică următoarele:

- (i) cursul de schimb real al grupului de state partenere în domeniul coeziunii din perioada de contribuție anterioară constă în cursul de schimb nominal al acestor state partenere față de francul elvețian înmulțit cu agregatul bazat pe IAPC al statelor partenere respective și împărțit la IAPC elvețian.

O apreciere reală pentru grupul respectiv de state partenere implică o creștere a cursului de schimb real, iar o depreciere reală pentru grupul respectiv de state partenere implică o scădere a cursului de schimb real;

- (ii) agregatul bazat pe IAPC pentru aceste state partenere se calculează ca media aritmetică pe 12 luni a indicelui IAPC pentru grupul respectiv de state partenere, utilizându-se metodologia IAPC prevăzută în Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind cooperarea în domeniul statisticii, încheiat la Luxemburg la 26 octombrie 2004, dar unde ponderile sunt cheia de repartizare prevăzută în apendicele 2;
- (iii) cursul de schimb nominal al statelor partenere față de francul elvețian se calculează ca media aritmetică ponderată a cursurilor de schimb nominale ale statelor partenere respective față de francul elvețian, unde ponderile sunt cheia de repartizare prevăzută în apendicele 2. Cursurile de schimb nominale utilizate la calculul pentru un anumit an reprezintă media pe 12 luni a datelor lunare pentru anul respectiv obținute din cursurile de schimb zilnice.

Comisia calculează factorul de ajustare prevăzut la punctul 2 litera (b) din prezentul apendice. Comisia transmite acest calcul Elveției prin intermediul Comitetului mixt la o lună de la obținerea rezultatului acestuia.

3. În cazul în care nu sunt disponibile date pentru un anumit an, datele care urmează să fie utilizate pentru anul respectiv sunt datele din ultimele 12 luni disponibile la data calculului.
4. Datele privind IAPC și cursul de schimb utilizate pentru calcularea factorului de indexare se obțin de la Oficiul pentru Statistică al Uniunii Europene (denumit în continuare „Eurostat”), pe baza statisticilor publicate de Eurostat, cu respectarea în mod corespunzător a Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind cooperarea în domeniul statisticii, încheiat la Luxemburg la 26 octombrie 2004. Dacă este necesar, datele privind cursurile de schimb se obțin din bazele de date publice ale Băncii Centrale Europene, ale băncilor centrale ale statelor partenere și/sau ale Băncii Naționale a Elveției.

CHEIE DE REPARTIZARE PENTRU
CONTRIBUȚIA FINANCIARĂ REGULATĂ A ELVEȚIEI
ÎN DOMENIUL COEZIUNII

Alocarea care revine fiecărui stat partener din contribuția financiară a Elveției în domeniul coeziunii pentru o anumită perioadă de contribuție corespunde unui procent din contribuția financiară a Elveției în domeniul coeziunii obținut în conformitate cu următoarele etape:

- (a) calcularea mediei aritmetice a ponderii populației și a ponderii suprafeței statului partener din totalul populației și, respectiv, din totalul suprafeței tuturor statelor partenere. Cu toate acestea, în cazul în care ponderea unui stat partener din totalul populației depășește ponderea sa din totalul suprafeței cu un factor mai mare sau egal cu cinci, ceea ce corespunde unei densități extrem de mari a populației, în această etapă se utilizează numai ponderea din totalul populației;
- (b) reducerea sau majorarea procentelor obținute în urma calculului efectuat în conformitate cu litera (a) cu un coeficient care reprezintă o treime din procentul cu care VNB-ul pe cap de locuitor al statului partener respectiv, măsurat în standardul puterii de cumpărare, depășește media VNB-ului pe cap de locuitor din toate statele partenere (medie exprimată ca 100 %) sau este inferior acestei medii și
- (c) redimensionarea cotelor obținute în urma calculului efectuat în conformitate cu litera (b), astfel încât suma acestora să fie egală cu 100 %.

Perioada de referință pentru date care urmează să fie utilizată este aceeași cu cea care este utilizată pentru Fondul de coeziune al Uniunii în vigoare la data de începere a perioadei de contribuție respective sau, dacă aceasta nu este disponibilă, cea mai recentă perioadă de trei ani pentru care sunt disponibile date.

**PRIMA CONTRIBUȚIE FINANCIARĂ A ELVEȚIEI
ÎN TEMEIUL PREZENTULUI ACORD PENTRU PERIOADA 2030-2036**

1. Prima contribuție financiară a Elveției în temeiul prezentului acord (denumită în continuare „prima contribuție financiară”) pentru perioada 1 ianuarie 2030-31 decembrie 2036 (denumită în continuare „perioada de contribuție”) se ridică la 350 000 000 CHF pentru fiecare an din perioada respectivă.
2. Din cuantumul menționat la punctul 1, pentru fiecare an din perioada de contribuție, se alocă 308 000 000 CHF pentru cooperarea din domeniul coeziunii și 42 000 000 CHF pentru cooperarea din domeniul migrației.
3. Prima contribuție financiară a Elveției urmărește să ajute la îndeplinirea obiectivelor prevăzute la articolul 1 din prezentul acord.
4. Prima contribuție financiară a Elveției se execută pe o perioadă de zece ani („perioada de execuție”), începând cu aceeași dată ca perioada de contribuție.
5. Cota din contribuția financiară a Elveției în domeniul coeziunii atribuită acordurilor specifice fiecărei țări este de cel puțin 90 % din cuantumul alocat domeniului respectiv.
6. Din cuantumurile respective destinate cooperării în domeniul coeziunii și în cel al migrației, cel mult 5 % se pun la dispoziția Elveției pentru acoperirea costurilor de gestionare, iar cel mult 2 % sunt disponibile pentru partajarea expertizei elvețiene (Fondul elvețian pentru expertiză și parteneriat).

7. Statele partenere pentru cooperarea în domeniul coeziunii sunt statele membre ale Uniunii al căror VNB pe cap de locuitor, măsurat în standardul puterii de cumpărare, este mai mic de 90 % din media VNB-ului pe cap de locuitor al Uniunii exprimat în standardul puterii de cumpărare pentru aceeași perioadă de referință. Perioada de referință pentru date care urmează să fie utilizată este aceeași cu cea utilizată pentru a stabili eligibilitatea statelor membre ale Uniunii în cadrul Fondului de coeziune al Uniunii în vigoare la data de începere a perioadei de contribuție.
8. Posibilele state partenere în domeniul migrației sunt state membre ale Uniunii care se confruntă cu o presiune deosebită a migrației și/sau în care Elveția și un anumit stat membru convin asupra necesității de a consolida guvernanta în materie de migrație.
9. În ceea ce privește cooperarea în domeniul coeziunii și în cel al migrației, părțile contractante pot ajunge la o înțelegere reciprocă pentru a rezerva o sumă specifică pentru un fond dedicat unei teme specifice (coeziune) și pentru un fond de răspuns rapid (migrație). Dacă este cazul, elementele se stabilesc în memorandumul de înțelegere în conformitate cu articolul 18 alineatul (2) din acord.
10. Domeniile tematice de cooperare vizate de prima contribuție financiară a Elveției se bazează pe cooperarea de succes din cadrul contribuției anterioare a Elveției pentru anumite state membre ale Uniunii. Ele completează eforturile depuse de Uniune în domeniul coeziunii și în cel al gestionării migrației la începutul perioadei de contribuție.
11. În conformitate cu articolul 18 alineatul (2) din acord, părțile contractante precizează în memorandumul de înțelegere care dintre următoarele domenii tematice sunt prioritare:
 - (a) coeziune:
 - (i) dezvoltarea umană și socială favorabilă incluziunii;

- (ii) dezvoltarea economică durabilă și favorabilă incluziunii;
 - (iii) tranziția verde și
 - (iv) democrația și participarea;
- (b) migrația.
-

ANGAJAMENTUL FINANCIAR SUPPLEMENTAR UNIC AL ELVEȚIEI
PENTRU PERIOADA CUPRINSĂ ÎNTRE
SFÂRȘITUL ANULUI 2024 ȘI SFÂRȘITUL ANULUI 2029

1. În conformitate cu articolul 18 din prezentul acord, Elveția se angajează să furnizeze un angajament financiar suplimentar unic pentru perioada cuprinsă între sfârșitul anului 2024 și sfârșitul anului 2029, care să reflecte nivelul de parteneriat și cooperare dintre Elveția și Uniune din perioada respectivă. Respectivul angajament financiar suplimentar unic se ridică la 130 000 000 CHF pe an până la intrarea în vigoare a acordurilor menționate la articolul 20 alineatul (2) din prezentul acord și la 350 000 000 CHF pe an pentru perioada cuprinsă între intrarea în vigoare a acordurilor menționate la articolul 20 alineatul (2) din prezentul acord și sfârșitul anului 2029. Pentru anul în care acordurile menționate la articolul 20 alineatul (2) din prezentul acord intră în vigoare, cuantumul angajamentului suplimentar unic se calculează *pro rata temporis*.
2. Angajamentul financiar suplimentar unic al Elveției se execută pe o perioadă de zece ani („perioada de execuție”), care începe la aceeași dată ca perioada de contribuție a primei contribuții financiare a Elveției.
3. Angajamentul financiar suplimentar unic se utilizează pentru cooperarea în domeniul coeziunii.
4. Cota din angajamentul financiar unic alocată acordurilor specifice fiecărei țări este de cel puțin 90 % din cuantumul angajamentului financiar suplimentar unic al Elveției.

5. Din cuantumul angajamentului financiar unic, cel mult 5 % se pun la dispoziția Elveției pentru acoperirea costurilor de gestionare și cel mult 2 % sunt disponibile pentru partajarea expertizei elvețiene (Fondul elvețian pentru expertiză și parteneriat).
6. Statele partenere pentru cooperare sunt statele membre ale Uniunii al căror VNB pe cap de locuitor, măsurat în standardul puterii de cumpărare, este mai mic de 90 % din media VNB-ului pe cap de locuitor al Uniunii exprimat în standardul puterii de cumpărare pentru aceeași perioadă de referință. Perioada de referință pentru date care urmează să fie utilizată este aceeași cu cea utilizată pentru a stabili eligibilitatea statelor membre ale Uniunii în cadrul Fondului de coeziune al Uniunii în vigoare la data de începere a perioadei de execuție a angajamentului financiar suplimentar unic.
7. Părțile contractante pot ajunge la o înțelegere reciprocă în ceea ce privește rezervarea unei sume specifice pentru un fond dedicat unui subiect specific din domeniul coeziunii. Dacă este cazul, elementele se stabilesc în memorandumul de înțelegere în conformitate cu articolul 18 alineatul (3) din acord.
8. Obiectivele și normele de execuție a contribuției financiare regulate a Elveției prevăzute în acord se aplică *mutatis mutandis* angajamentului financiar suplimentar unic, cu excepția cazului în care se prevede altfel la articolul 18 din prezentul acord și în prezenta anexă.
9. Domeniile tematice de cooperare care beneficiază de angajamentul financiar suplimentar unic al Elveției se bazează pe cooperarea de succes din cadrul contribuției anterioare a Elveției către anumite state membre ale Uniunii. Ele completează eforturile depuse de Uniune în domeniul coeziunii la data de începere a perioadei de execuție a angajamentului financiar suplimentar unic.

10. În conformitate cu articolul 18 alineatul (3) din acord, părțile contractante precizează în memorandumul de înțelegere care dintre următoarele domenii tematice sunt prioritare:

- (i) dezvoltarea umană și socială favorabilă incluziunii;
 - (ii) dezvoltarea economică durabilă și favorabilă incluziunii;
 - (iii) tranziția verde și
 - (iv) democrația și participarea.
-

PROTOCOL
PRIVIND INSTANȚA DE ARBITRAJ

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII PRELIMINARE

ARTICOLUL I.1

Domeniu de aplicare

În cazul în care una dintre părțile contractante (denumite în continuare „părțile”) supune un litigiu arbitrajului în conformitate cu articolul 16 alineatul (2) sau cu articolul 17 alineatul (2) din acord, se aplică regulile stabilite în prezentul protocol.

ARTICOLUL I.2

Grefă și servicii de secretariat

Biroul Internațional al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga (denumit în continuare „Biroul Internațional”) îndeplinește funcțiile de grefă și asigură serviciile de secretariat necesare.

ARTICOLUL I.3

Notificări și calcularea termenelor

- (1) Notificările, inclusiv comunicările sau propunerile, pot fi transmise prin orice mijloc de comunicare care certifică sau permite certificarea transmiterii lor.
- (2) Aceste notificări pot fi transmise pe cale electronică numai în cazul în care o adresă a fost desemnată sau autorizată de către o parte special în acest scop.
- (3) Aceste notificări către părți se transmit, în cazul Elveției, Diviziei pentru Europa a Elveției din cadrul Departamentului Federal al Afacerilor Externe și, în cazul Uniunii, Serviciului Juridic al Comisiei.
- (4) Orice termen prevăzut de prezentul protocol începe să curgă din ziua următoare datei la care are loc un eveniment sau o acțiune. Dacă ultima zi pentru transmiterea unui document coincide cu o zi nelucrătoare a instituțiilor Uniunii sau a Guvernului Elveției, termenul de transmitere a documentului se încheie în ziua lucrătoare imediat următoare. Zilele nelucrătoare care se încadrează în acest termen se includ în calcul.

ARTICOLUL I.4

Notificarea cererii de arbitraj

- (1) Partea care ia inițiativa de a recurge la arbitraj (denumită în continuare „reclamantul”) transmite celeilalte părți (denumită în continuare „pârâtul”) și Biroului Internațional o notificare a cererii de arbitraj.
- (2) Procedurile de arbitraj se consideră ca începând în ziua următoare celei în care pârâtul primește notificarea cererii de arbitraj.
- (3) Notificarea cererii de arbitraj include următoarele informații:
 - (a) cererea de înaintare a litigiului spre arbitraj;
 - (b) numele și datele de contact ale părților;
 - (c) numele și adresa reprezentantului (reprezentanților) reclamantului;
 - (d) temeiul juridic al procedurii [articolul 16 alineatul (2) sau articolul 17 alineatul (2) din acord] și:
 - (i) în cazurile menționate la articolul 16 alineatul (2) din acord, chestiunea care a cauzat litigiul, astfel cum a fost înscrisă oficial, în vederea soluționării, pe ordinea de zi a Comitetului mixt, în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din acord și
 - (ii) în cazurile menționate la articolul 17 alineatul (2) din acord, hotărârea instanței de arbitraj, orice măsuri de punere în aplicare menționate la articolul 16 alineatul (5) din acord și măsurile compensatorii contestate;

- (e) indicarea oricărei norme care se află la originea litigiului sau care are legătură cu acesta;
 - (f) o scurtă descriere a litigiului și
 - (g) desemnarea unui arbitru sau, în cazul în care urmează să fie numiți cinci arbitri, desemnarea a doi arbitri.
- (4) Constituirea instanței de arbitraj nu este împiedicată de eventuale afirmații privind caracterul suficient al notificării cererii de arbitraj. Litigiul este soluționat definitiv de instanța de arbitraj.

ARTICOLUL I.5

Răspunsul la notificarea cererii de arbitraj

- (1) În termen de 60 de zile de la primirea notificării cererii de arbitraj, pârâtul transmite reclamantului și Biroului Internațional un răspuns la notificarea cererii de arbitraj, care include următoarele informații:
- (a) numele și datele de contact ale părților;
 - (b) numele și adresa reprezentantului (reprezentanților) pârâtului;
 - (c) un răspuns la informațiile furnizate în notificarea cererii de arbitraj în conformitate cu articolul I.4 alineatul (3) literele (d)-(f) și

- (d) desemnarea unui arbitru sau, în cazul în care urmează să fie numiți cinci arbitri, desemnarea a doi arbitri.
- (2) Constituirea unei instanțe de arbitraj nu este împiedicată de lipsa unui răspuns sau de un răspuns incomplet sau tardiv din partea pârâtului la notificarea cererii de arbitraj. Litigiul este soluționat definitiv de instanța de arbitraj.
- (3) În cazul în care pârâtul solicită ca instanța de arbitraj să fie formată din cinci arbitri în răspunsul său la notificarea cererii de arbitraj, reclamantul desemnează un arbitru suplimentar în termen de 30 de zile de la primirea răspunsului la notificarea cererii de arbitraj.

ARTICOLUL I.6

Reprezentare și asistență

- (1) Părțile sunt reprezentate în fața instanței de arbitraj de unul sau mai mulți agenți. Agenții pot fi asistați de consilieri sau de avocați.
- (2) Orice modificare adusă în ceea ce privește agenții sau adresele acestora se notifică celeilalte părți, Biroului Internațional și instanței de arbitraj. Instanța de arbitraj poate, în orice moment, din proprie inițiativă sau la cererea unei părți, să solicite dovezi privind competențele conferite agenților părților.

CAPITOLUL II

COMPONENȚA INSTANȚEI DE ARBITRAJ

ARTICOLUL II.1

Numărul arbitrilor

Instanța de arbitraj este formată din trei arbitri. În cazul în care reclamantul, în notificarea cererii sale de arbitraj, sau pârâtul, în răspunsul său la notificarea cererii de arbitraj, solicită acest lucru, instanța de arbitraj este formată din cinci arbitri.

ARTICOLUL II.2

Numirea arbitrilor

- (1) În cazul în care urmează să fie numiți trei arbitri, fiecare dintre părți desemnează unul dintre ei. Cei doi arbitri numiți de părți aleg al treilea arbitru, care este președintele instanței de arbitraj.
- (2) În cazul în care urmează să fie numiți cinci arbitri, fiecare dintre părți desemnează doi dintre ei. Cei patru arbitri numiți de părți îl aleg pe al cincilea arbitru, care exercită funcția de președinte al instanței de arbitraj.

(3) În cazul în care, în termen de 30 de zile de la desemnarea ultimului arbitru numit de părți, arbitrii nu ajung la un acord cu privire la alegerea președintelui instanței de arbitraj, președintele este numit de secretarul general al Curții Permanente de Arbitraj.

(4) Pentru a contribui la alegerea arbitrilor care urmează să formeze instanța de arbitraj, se stabilește și se actualizează, atunci când este necesar, o listă orientativă de persoane care dețin calificările menționate la alineatul (6), care va fi comună tuturor acordurilor bilaterale din domeniile legate de piața internă la care participă Elveția, precum și Acordului dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind sănătatea, încheiat la [...] la data de [...] (denumit în continuare „Acordul privind sănătatea”), Acordului dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind schimburile comerciale cu produse agricole, încheiat la Luxemburg la 21 iunie 1999 (denumit în continuare „Acordul privind schimburile comerciale cu produse agricole”) și Acordului dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană privind contribuția financiară regulată a Elveției la reducerea disparităților economice și sociale din Uniunea Europeană, încheiat la [...] la data de [...] (denumit în continuare „Acordul privind contribuția financiară regulată a Elveției”). Comitetul mixt adoptă și actualizează lista respectivă printr-o decizie în sensul acordului.

(5) În cazul în care o parte nu desemnează un arbitru, secretarul general al Curții Permanente de Arbitraj numește arbitrul respectiv de pe lista menționată la alineatul (4). În lipsa unei astfel de liste, arbitrul este numit prin tragere la sorți de către secretarul general al Curții Permanente de Arbitraj dintre persoanele care au fost propuse în mod oficial de una dintre părți sau de ambele părți în sensul alineatului (4).

(6) Persoanele care formează instanța de arbitraj sunt persoane cu înaltă calificare, cu sau fără legături cu părțile, care oferă garanții de independență și de lipsă a conflictelor de interese și au o vastă experiență. În special, acestea trebuie să dețină competențe demonstrate în drept și în domeniile reglementate de prezentul acord, să nu primească instrucțiuni de la niciuna dintre părți, să își exercite funcțiile în nume propriu și să nu accepte instrucțiuni de la nicio organizație sau administrație publică în legătură cu aspecte legate de litigiu. Președintele instanței de arbitraj trebuie să aibă, de asemenea, experiență în procedurile de soluționare a litigiilor.

ARTICOLUL II.3

Declarațiile arbitrilor

- (1) Atunci când o persoană este avută în vedere pentru numirea în calitate de arbitru, aceasta semnalează toate circumstanțele care pot da naștere unor îndoieli legitime cu privire la imparțialitatea sau independența sa. De la numire și pe parcursul întregii proceduri de arbitraj, arbitrul semnalează aceste circumstanțe părților și celorlalți arbitri fără întârziere, în cazul în care nu a făcut deja acest lucru.
- (2) Orice arbitru poate fi revocat în cazul în care există circumstanțe care ar putea da naștere unor îndoieli legitime cu privire la imparțialitatea sau independența sa.
- (3) O parte poate solicita revocarea unui arbitru pe care l-a numit numai pentru un motiv care i se aduce la cunoștință după numirea respectivă.
- (4) În cazul în care un arbitru nu acționează sau se află, *de jure* sau *de facto*, în imposibilitatea de a îndeplini rolul care îi revine, se aplică procedura de revocare a arbitrilor prevăzută la articolul II.4.

ARTICOLUL II.4

Revocarea arbitrilor

- (1) Orice parte care dorește să revoce un arbitru depune o cerere de revocare în termen de 30 de zile de la data la care i s-a notificat numirea arbitrului respectiv sau în termen de 30 de zile de la data la care a luat cunoștință de circumstanțele menționate la articolul II.3.
- (2) Cererea de revocare se transmite celeilalte părți, arbitrului revocat, celorlalți arbitri și Biroului Internațional. Aceasta precizează motivele care stau la baza cererii de revocare.
- (3) În cazul în care s-a formulat o cerere de revocare, cealaltă parte poate accepta cererea de revocare. Arbitrul în cauză poate, la rândul său, să se retragă din procedură. Acceptarea sau retragerea din procedură nu presupune recunoașterea motivelor care stau la baza cererii de revocare.
- (4) În cazul în care, în termen de 15 zile de la data notificării cererii de revocare, cealaltă parte nu acceptă cererea de revocare sau arbitrul în cauză nu se retrage din procedură, partea care solicită revocarea poate solicita secretarului general al Curții Permanente de Arbitraj să ia o decizie cu privire la revocare.
- (5) Cu excepția cazului în care părțile convin altfel, decizia menționată la alineatul (4) indică motivele care stau la baza deciziei respective.

ARTICOLUL II.5

Înlocuirea unui arbitru

(1) Sub rezerva alineatului (2) de la prezentul articol, în cazul în care este necesară înlocuirea unui arbitru în cursul procedurii de arbitraj, se numește sau se alege un înlocuitor în conformitate cu procedura prevăzută la articolul II.2 aplicabilă numirii sau alegerii arbitrului care urmează să fie înlocuit. Această procedură se aplică chiar dacă una dintre părți nu și-a exercitat dreptul de a numi arbitrul care urmează să fie înlocuit sau de a participa la numirea acestuia.

(2) În cazul înlocuirii unui arbitru, procedura se reia în etapa în care arbitrul înlocuit și-a încetat exercitarea funcțiilor, cu excepția cazului în care instanța de arbitraj decide altfel.

ARTICOLUL II.6

Exonerarea de răspundere

Cu excepția cazurilor de abatere săvârșită cu intenție sau de neglijență gravă, părțile renunță, în măsura maximă permisă de legislația aplicabilă, la orice acțiune împotriva arbitrilor care vizează orice act sau omisiune legată de arbitraj.

CAPITOLUL III

PROCEDURA DE ARBITRAJ

ARTICOLUL III.1

Dispoziții generale

- (1) Data constituirii instanței de arbitraj este data la care ultimul arbitru a acceptat numirea sa.
- (2) Instanța de arbitraj se asigură că părțile sunt tratate în mod egal și că, într-un stadiu adecvat al procedurii, fiecare dintre acestea are suficiente posibilități de a-și exercita drepturile și de a-și susține cauza. Instanța de arbitraj desfășoară procedura astfel încât să evite întârzierile și cheltuielile inutile și să asigure soluționarea litigiului dintre părți.
- (3) Se organizează o audiere, cu excepția cazului în care instanța de arbitraj decide altfel, după audierea părților.
- (4) Atunci când o parte transmite o comunicare instanței de arbitraj, aceasta efectuează acest demers prin intermediul Biroului Internațional și transmite o copie celeilalte părți în același timp. Biroul Internațional transmite fiecăruia dintre arbitri o copie a acestei comunicări.

ARTICOLUL III.2

Locul arbitrajului

Locul arbitrajului este Haga. În cazul în care circumstanțe excepționale impun acest lucru, instanța de arbitraj se poate întruni în orice alt loc pe care îl consideră adecvat pentru deliberări.

ARTICOLUL III.3

Limba

- (1) Limbile de procedură sunt limba franceză și limba engleză.
- (2) Instanța de arbitraj poate dispune ca toate documentele care însoțesc cererea introductivă sau memoriul în apărare, precum și toate celelalte documente prezentate în cursul procedurii în limba lor originală să fie însoțite de o traducere în una dintre limbile de procedură.

ARTICOLUL III.4

Cererea introductivă

- (1) Reclamantul transmite cererea introductivă în scris părâtului și instanței de arbitraj prin intermediul Biroului Internațional, în termenul stabilit de instanța de arbitraj. Reclamantul poate decide să considere că notificarea cererii sale de arbitraj menționată la articolul I.4 reprezintă cererea introductivă, cu condiția ca aceasta să îndeplinească, de asemenea, condițiile prevăzute la alineatele (2) și (3) de la prezentul articol.

- (2) Cererea introductivă cuprinde următoarele informații:
- (a) informațiile prevăzute la articolul I.4 alineatul (3) literele (b)-(f);
 - (b) o expunere a elementelor de fapt prezentate în susținerea cererii și
 - (c) argumentele juridice invocate în susținerea cererii.
- (3) Cererea introductivă este însoțită, în măsura posibilului, de orice documente și alte mijloace de probă menționate de reclamant sau ar trebui să facă trimitere la acestea.

ARTICOLUL III.5

Memoriul în apărare

- (1) Pârâtul transmite memoriul în apărare în scris reclamantului și instanței de arbitraj prin intermediul Biroului Internațional, în termenul stabilit de instanța de arbitraj. Pârâtul poate decide să considere că răspunsul la notificarea cererii de arbitraj menționat la articolul I.5 reprezintă un memoriu în apărare, cu condiția ca răspunsul la notificarea cererii de arbitraj să îndeplinească, de asemenea, condițiile prevăzute la alineatul (2) de la prezentul articol.
- (2) Memoriul în apărare răspunde punctelor din cererea introductivă indicate în conformitate cu articolul III.4 alineatul (2) literele (a)-(c) din prezentul protocol. Acesta este însoțit, în măsura posibilului, de orice documente și alte mijloace de probă menționate de pârât sau ar trebui să facă trimitere la acestea.

(3) În memoriul în apărare sau într-o etapă ulterioară a procedurii de arbitraj, în cazul în care instanța de arbitraj decide că o întârziere este justificată de circumstanțe, pârâtul poate formula o cerere reconvențională, cu condiția ca instanța de arbitraj să fie competentă în privința acesteia.

(4) Articolul III.4 alineatele (2) și (3) se aplică unei cereri reconvenționale.

ARTICOLUL III.6

Competența arbitrală

(1) Instanța de arbitraj hotărăște dacă este competentă în temeiul articolului 16 alineatul (2) sau al articolului 17 alineatul (2) din acord.

(2) În cazurile menționate la articolul 16 alineatul (2) din acord, instanța de arbitraj este abilitată să examineze chestiunea care a cauzat litigiul, astfel cum a fost înscrisă oficial, în vederea soluționării, pe ordinea de zi a Comitetului mixt, în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din acord.

(3) În cazurile menționate la articolul 17 alineatul (2) din acord, instanța de arbitraj care a audiat cauza principală este abilitată să examineze proporționalitatea măsurilor compensatorii contestate, inclusiv în cazul în care măsurile respective au fost adoptate integral sau parțial în cadrul oricărui acord bilateral care face parte din lista de acorduri definită la articolul 3 punctul a din acord.

(4) Excepția de necompetență a instanței de arbitraj se formulează cel târziu în memoriul în apărare sau, în cazul unei cereri reconvenționale, în răspunsul la aceasta. Faptul că o parte a numit un arbitru sau a luat parte la numirea acestuia nu o privează de dreptul de a formula o astfel de excepție. Excepția potrivit căreia litigiul ar depăși competențele instanței de arbitraj se formulează de îndată ce chestiunea presupusă a depăși competențele acesteia este ridicată în cursul procedurii de arbitraj. În orice caz, instanța de arbitraj poate admite o excepție formulată după expirarea termenului prevăzut în cazul în care consideră că întârzierea a avut un motiv întemeiat.

(5) Instanța de arbitraj se poate pronunța cu privire la excepția menționată la alineatul (4) fie prin considerarea acesteia ca fiind o chestiune prealabilă, fie în hotărârea asupra fondului cauzei.

ARTICOLUL III.7

Alte observații scrise

Instanța de arbitraj decide, după consultarea părților, cu privire la celelalte observații scrise, pe lângă cererea introductivă și memoriul în apărare, pe care părțile le prezintă sau le pot prezenta și stabilește termenul de depunere a acestora.

ARTICOLUL III.8

Termene

- (1) Termenele stabilite de instanța de arbitraj pentru comunicarea documentelor scrise, inclusiv a cererii introductive și a memoriului în apărare, nu depășesc 90 de zile, cu excepția cazului în care părțile convin altfel.
- (2) Instanța de arbitraj ia o hotărâre definitivă în termen de 12 luni de la data constituirii sale. În circumstanțe excepționale care prezintă dificultăți deosebite, instanța de arbitraj poate prelungi acest termen cu cel mult trei luni.
- (3) Termenele prevăzute la alineatele (1) și (2) se reduc la jumătate:
 - (a) la cererea reclamantului sau a pârâtului, dacă, în termen de 30 de zile de la această cerere, instanța de arbitraj hotărăște, după audierea celeilalte părți, că respectiva cauză este urgentă
 - (b) în cazurile menționate la articolul 4 alineatul (2) litera (c) și la articolul 18 alineatul (6) din acord;
 - (c) în cazurile menționate la articolul 5 alineatul (6) și la articolul 18 alineatul (7) din acord, în cazul în care Elveția nu a încheiat acorduri specifice fiecărei țări sau
 - (d) în cazul în care părțile convin astfel.

(4) În cazurile menționate la articolul 17 alineatul (2) din acord, instanța de arbitraj se pronunță definitiv în termen de șase luni de la data la care măsurile compensatorii au fost notificate în conformitate cu articolul 17 alineatul (1) din acord.

ARTICOLUL III.9

Măsuri provizorii

(1) În cazurile menționate la articolul 17 alineatul (2) din acord, în orice etapă a procedurii de arbitraj, oricare dintre părți poate să solicite măsuri provizorii constând în suspendarea măsurilor compensatorii.

(2) Cererile înaintate în temeiul alineatului (1) indică obiectul procedurii, împrejurările care demonstrează urgența, precum și motivele de fapt și de drept care justifică la prima vedere dispunerea măsurilor provizorii solicitate. Cererile cuprind toate mijloacele de probă și propunerile de mijloace de probă disponibile destinate să justifice dispunerea măsurilor provizorii.

(3) Partea care solicită măsurile provizorii transmite cererea sa în scris celeilalte părți și instanței de arbitraj, prin intermediul Biroului Internațional. Instanța de arbitraj stabilește un termen scurt în care cealaltă parte poate prezenta observații scrise sau orale.

- (4) În termen de o lună de la înaintarea cererii menționate la alineatul (1), instanța de arbitraj adoptă o hotărâre privind suspendarea măsurilor compensatorii contestate, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:
- (a) instanța de arbitraj consideră satisfăcătoare, la prima vedere, temeinicia cauzei prezentate de partea care solicită măsurile provizorii în cererea sa;
 - (b) instanța de arbitraj consideră că, în așteptarea hotărârii sale definitive, partea care solicită măsurile provizorii ar suferi un prejudiciu grav și ireparabil în lipsa suspendării măsurilor compensatorii și
 - (c) prejudiciul cauzat părții care solicită măsurile provizorii prin aplicarea imediată a măsurilor compensatorii contestate prevalează asupra interesului pentru aplicarea imediată și efectivă a acestor măsuri.
- (5) O hotărâre luată de instanța de arbitraj în conformitate cu alineatul (4) are numai efect provizoriu și nu aduce atingere hotărârii instanței de arbitraj asupra fondului cauzei.
- (6) Cu excepția cazului în care hotărârea pronunțată de instanța de arbitraj în conformitate cu alineatul (4) de la prezentul articol stabilește o dată anterioară pentru încetarea suspendării, suspendarea expiră în momentul în care se ia hotărârea definitivă în temeiul articolului 17 alineatul (2) din acord.

(7) Pentru a se evita orice îndoială, în sensul prezentului articol, este de la sine înțeles că, atunci când se analizează interesele părții care solicită măsurile provizorii și, respectiv, ale celeilalte părți, instanța de arbitraj ține seama de interesele persoanelor fizice și ale operatorilor economici ai părților, însă această considerație nu echivalează cu acordarea vreunei calități acestor persoane fizice sau operatori economici în fața instanței de arbitraj.

ARTICOLUL III.10

Mijloace de probă

- (1) Fiecare parte furnizează elemente de probă ale faptelor pe care își întemeiază cererea sau apărarea.
- (2) La cererea unei părți sau din proprie inițiativă, instanța de arbitraj poate cere părților să îi furnizeze informațiile relevante pe care le consideră necesare și adecvate. Instanța de arbitraj stabilește un termen în care părțile trebuie să răspundă la cererea sa.
- (3) La cererea unei părți sau din proprie inițiativă, instanța de arbitraj poate încerca să obțină din orice sursă informațiile pe care le consideră adecvate. Instanța de arbitraj poate, de asemenea, să ceară avizul experților dacă îl consideră necesar, sub rezerva eventualelor clauze și condiții convenite de părți, după caz.
- (4) Toate informațiile obținute de instanța de arbitraj în temeiul prezentului articol sunt puse la dispoziția părților, iar părțile pot prezenta instanței de arbitraj observații cu privire la aceste informații.

(5) După ce a solicitat opiniile celeilalte părți, instanța de arbitraj adoptă măsurile adecvate pentru a aborda orice probleme ridicate de una dintre părți cu privire la protecția datelor cu caracter personal, la secretul profesional și la interesele legitime legate de confidențialitate.

(6) Instanța de arbitraj examinează admisibilitatea, relevanța și forța mijloacelor de probă prezentate.

ARTICOLUL III.11

Audieri

(1) Atunci când trebuie să aibă loc o audiere, instanța de arbitraj, după consultarea părților, notifică părților cu suficient timp înainte data, ora și locul audierii.

(2) Audierea este publică în afară de cazul în care, din motive grave, instanța de arbitraj decide altfel, din oficiu sau la cererea părților.

(3) Procesul-verbal al fiecărei audieri se întocmește și se semnează de către președintele instanței de arbitraj. Numai procesele-verbale respective sunt autentice.

(4) Instanța de arbitraj poate decide să organizeze audierea online, în conformitate cu practica Biroului Internațional. Părțile sunt informate în timp util cu privire la această practică. În astfel de cazuri, se aplică, *mutatis mutandis*, alineatul (1) și alineatul (3).

ARTICOLUL III.12

Neîndeplinirea obligațiilor

(1) În cazul în care, în termenul stabilit de prezentul protocol sau de instanța de arbitraj, fără a prezenta motive suficiente în acest sens, reclamantul nu și-a prezentat cererea introductivă, instanța de arbitraj dispune închiderea procedurii de arbitraj, cu excepția cazului în care există chestiuni nesoluționate cu privire la care ar putea fi necesară o hotărâre și în cazul în care instanța de arbitraj consideră oportun să procedeze astfel.

În cazul în care, în termenul stabilit de prezentul protocol sau de instanța de arbitraj, fără a prezenta motive suficiente în acest sens, pârâtul nu și-a prezentat nici răspunsul la notificarea cererii de arbitraj, nici memoriul în apărare, instanța de arbitraj dispune continuarea procedurii, fără a considera că aceasta constituie în sine acceptarea afirmațiilor reclamantului.

Al doilea paragraf se aplică și în cazul în care reclamantul nu prezintă un răspuns la o cerere reconvențională.

(2) În cazul în care o parte, convocată în mod corespunzător în conformitate cu articolul III.11 alineatul (1), nu se prezintă la o audiere și nu demonstrează existența unor motive suficiente pentru neprezentare, instanța de arbitraj poate continua procedura de arbitraj.

(3) În cazul în care o parte, invitată în mod corespunzător de instanța de arbitraj să prezinte mijloace de probă suplimentare, nu face acest lucru în termenele stabilite, fără a prezenta motive suficiente în acest sens, instanța de arbitraj se poate pronunța pe baza mijloacelor de probă de care dispune.

ARTICOLUL III.13

Încheierea procedurii

(1) În cazul în care se demonstrează că părțile au avut în mod rezonabil posibilitatea de a-și prezenta argumentele, instanța de arbitraj poate declara închiderea procedurii.

(2) În cazul în care consideră că acest lucru este necesar ca urmare a unor circumstanțe excepționale, instanța de arbitraj poate decide, din proprie inițiativă sau la cererea unei părți, să redeschidă procedura în orice moment înainte de a pronunța o hotărâre.

CAPITOLUL IV

PRONUNȚAREA HOTĂRÂRII

ARTICOLUL IV.1

Hotărâri

Instanța de arbitraj se străduiește să hotărască prin consens. Cu toate acestea, în cazul în care pronunțarea unei hotărâri prin consens se dovedește imposibilă, hotărârea instanței de arbitraj se ia cu majoritatea arbitrilor.

ARTICOLUL IV.2

Forma și efectele hotărârii instanței de arbitraj

- (1) Instanța de arbitraj poate pronunța hotărâri separate cu privire la diferite chestiuni în momente diferite.
- (2) Toate hotărârile se emit în formă scrisă și se motivează. Acestea sunt definitive și obligatorii pentru părți.
- (3) Hotărârea instanței de arbitraj este semnată de arbitri, indică data la care a fost pronunțată și precizează locul arbitrajului. O copie a hotărârii semnate de arbitri este comunicată părților de către Biroul Internațional.
- (4) Biroul Internațional face publică hotărârea instanței de arbitraj.

Atunci când face publică hotărârea instanței de arbitraj, Biroul Internațional respectă normele relevante privind protecția datelor cu caracter personal, secretul profesional și interesele legitime legate de confidențialitate.

Normele menționate la al doilea paragraf sunt identice pentru toate acordurile bilaterale din domeniile pieței interne la care participă Elveția, precum și pentru Acordul privind sănătatea, Acordul privind schimburile comerciale cu produse agricole și Acordul privind contribuția financiară regulată a Elveției. Comitetul mixt adoptă și actualizează normele respective printr-o decizie în sensul acordului.

- (5) Părțile se conformează fără întârziere tuturor hotărârilor instanței de arbitraj.

(6) În cazurile menționate la articolul 16 alineatul (2) din acord, după obținerea punctului de vedere al părților, instanța de arbitraj stabilește un termen rezonabil în hotărârea asupra fondului cauzei pentru conformarea cu hotărârea sa în conformitate cu articolul 16 alineatul (5) din protocol, ținând seama de procedurile interne ale părților.

ARTICOLUL IV.3

Legislația aplicabilă, normele de interpretare, mediatorul

- (1) Legislația aplicabilă constă în acord, precum și în normele și principiile dreptului internațional aplicabile între părți cu privire la interpretarea tratatelor.
- (2) Hotărârile anterioare luate de un organism de soluționare a litigiilor în ceea ce privește proporționalitatea măsurilor compensatorii în temeiul unui alt acord bilateral dintre cele menționate la articolul 17 alineatul (1) din acord sunt obligatorii pentru instanța de arbitraj.
- (3) Instanța de arbitraj nu poate hotărî în calitate de mediator sau *ex aequo et bono*.

ARTICOLUL IV.4

Soluție stabilită de comun acord sau alte motive pentru închiderea procedurii

- (1) Părțile pot, în orice moment, să convină asupra unei soluții în legătură cu litigiul dintre ele. Acestea comunică împreună orice astfel de soluție instanței de arbitraj. În cazul în care soluția necesită aprobare în temeiul procedurilor naționale relevante ale uneia dintre părți, notificarea menționează această cerință, iar procedura de arbitraj se suspendă. În cazul în care o astfel de aprobare nu este necesară sau la notificarea finalizării unor astfel de proceduri naționale, procedura de arbitraj se încheie.
- (2) Dacă, în cursul procedurii, reclamantul informează în scris instanța de arbitraj că nu dorește să continue procedura și dacă, la data primirii comunicării respective de către instanța de arbitraj, pârâtul nu a intervenit încă în procedură, instanța de arbitraj emite o ordonanță prin care constată în mod oficial închiderea procedurii. Instanța de arbitraj hotărăște cu privire la costuri, care sunt suportate de reclamant, în cazul în care comportamentul părții respective justifică acest lucru.
- (3) În cazul în care, înainte de pronunțarea hotărârii instanței de arbitraj, instanța de arbitraj concluzionează că a devenit inutilă sau imposibilă continuarea procedurii din orice alt motiv decât cele menționate la alineatele (1) și (2), instanța de arbitraj informează părțile cu privire la intenția sa de a emite o ordonanță de închidere a procedurii.

Primul paragraf nu se aplică în cazul în care există chestiuni nesoluționate cu privire la care ar putea fi necesar să se pronunțe și în cazul în care instanța de arbitraj consideră oportun să acționeze astfel.

(4) Instanța de arbitraj comunică părților o copie a ordonanței prin care se finalizează procedura de arbitraj sau a deciziei luate de comun acord între părți, semnată de arbitri. Articolul IV.2 alineatele (2)-(5) se aplică deciziilor cu privire la arbitraj luate de comun acord între părți.

ARTICOLUL IV.5

Rectificarea hotărârii instanței de arbitraj

(1) În termen de 30 de zile de la primirea hotărârii instanței de arbitraj, o parte poate, transmițând o notificare celeilalte părți și instanței de arbitraj prin intermediul Biroului Internațional, să solicite instanței de arbitraj să rectifice în textul hotărârii instanței de arbitraj orice eroare de calcul, orice eroare materială sau tipografică sau orice eroare sau omisiune de natură similară. În cazul în care consideră că respectiva cerere este justificată, instanța de arbitraj efectuează rectificarea în termen de 45 de zile de la primirea cererii. Cererea nu are efect suspensiv asupra termenului prevăzut la articolul IV.2 alineatul (6).

(2) În termen de 30 de zile de la comunicarea hotărârii sale, instanța de arbitraj poate să efectueze din proprie inițiativă rectificările menționate la alineatul (1).

(3) Rectificările menționate la alineatul (1) de la prezentul articol se efectuează în scris și fac parte integrantă din hotărâre. Se aplică articolul IV.2 alineatele (2)-(5).

ARTICOLUL IV.6

Onorariile arbitrilor

- (1) Onorariile menționate la articolul IV.7 trebuie să fie rezonabile, ținând seama de complexitatea cauzei, de timpul alocat de arbitri și de toate celelalte circumstanțe relevante.
- (2) Se stabilește și se actualizează, atunci când este necesar, o listă a indemnizațiilor zilnice și a programului de lucru maxim și minim, care va fi comună tuturor acordurilor bilaterale din domeniile pieței interne la care participă Elveția, precum și Acordului privind sănătatea, Acordului privind schimburile comerciale cu produse agricole și Acordului privind contribuția financiară regulată a Elveției. Comitetul mixt adoptă și actualizează lista respectivă printr-o decizie în sensul acordului.

ARTICOLUL IV.7

Costuri

- (1) Fiecare parte își suportă propriile costuri și jumătate din costurile instanței de arbitraj.
- (2) Instanța de arbitraj își stabilește propriile costuri în hotărârea asupra fondului cauzei. Aceste costuri includ numai:
 - (a) onorariile arbitrilor, care trebuie indicate separat pentru fiecare arbitru și stabilite chiar de instanța de arbitraj în conformitate cu articolul IV.6;

- (b) cheltuielile de călătorie și alte cheltuieli efectuate de arbitri și
 - (c) onorariile și cheltuielile Biroului Internațional.
- (3) Costurile menționate la alineatul (2) trebuie să fie rezonabile, ținând seama de valoarea litigiului, de complexitatea litigiului, de timpul alocat de arbitri și de eventualii experți numiți de instanța de arbitraj în legătură cu acesta, precum și de orice alte circumstanțe relevante.

ARTICOLUL IV.8

Plata în avans a costurilor

- (1) La începutul arbitrajului, Biroul Internațional poate solicita părților să consemneze o sumă egală cu titlu de avans pentru costurile menționate la articolul IV.7 alineatul (2).
- (2) În cursul procedurii de arbitraj, Biroul Internațional poate solicita părților să consemneze și alte sume în plus față de cele menționate la alineatul (1).
- (3) Toate sumele consemnate de părți în conformitate cu prezentul articol se achită Biroului Internațional și se utilizează de acesta pentru a acoperi costurile suportate efectiv, inclusiv, în special, onorariile arbitrilor și ale Biroului Internațional.

CAPITOLUL V

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL V.1

Modificări

Comitetul mixt poate adopta, prin decizie, modificări ale prezentului protocol.